

ZADÁNÍ

- OTEVŘENÉ
- DVOUFÁZOVÉ
- VÝTVARNÉ
- SOUTĚŽE O NÁVRH

S NÁZVEM

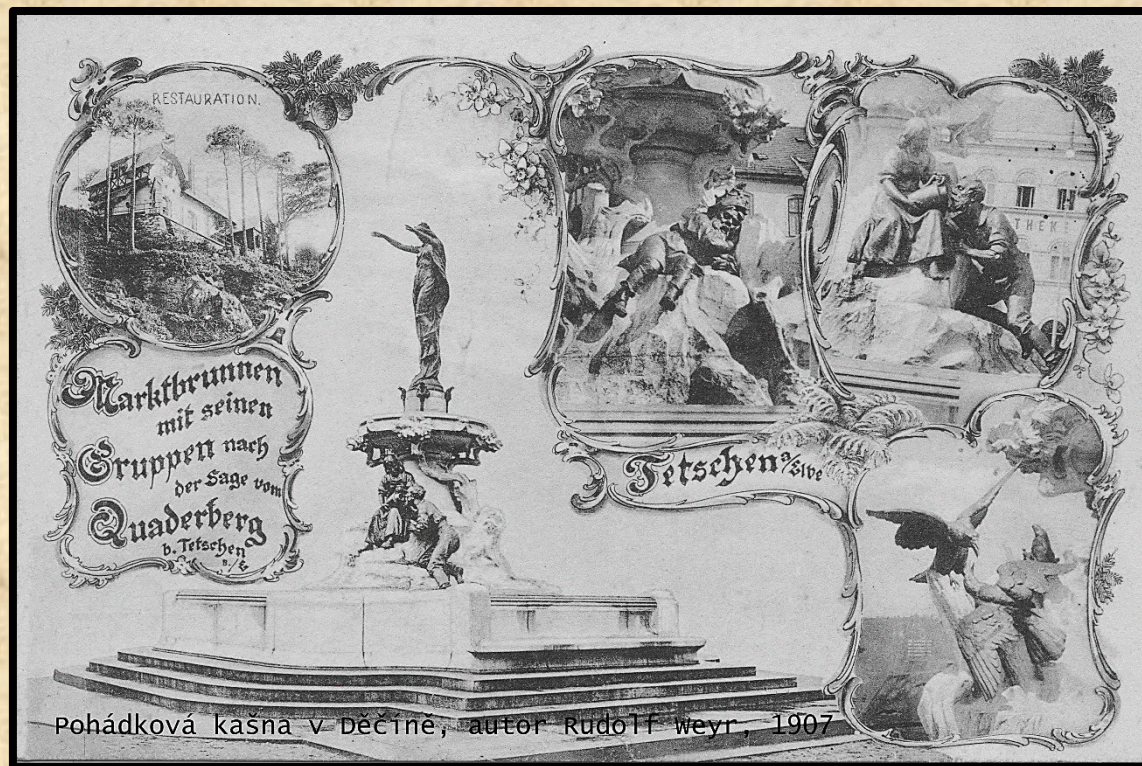
„POHÁDKOVÁ KAŠNA DĚČÍN“

OBSAH

ÚVOD	3
POVĚST	4
HISTORIE POHÁDKOVÉ KAŠNY	5
ZÁKLADNÍ PŘEDSTAVY O ZPRACOVÁNÍ	11
PODKLADY	12
SOUČASNÝ STAV	13
PODĚKOVÁNÍ	14

ÚVOD

V roce 1907 byla Rudolfem Weyrem na současném Masarykově náměstí, vystavěna secesní kašna ve tvaru žulové pravoúhlé nádrže, z níž vyrůstá pískovcový skalnatý terén s centrálním dříkem v podobě pařezu a větví z unterbergského mramoru, který nese okrouhlou mísu. Materiál pro děčínskou kašnu pochází přímo z dvorního lomu – Hofbruch. Kašnu zdobilo šest bronzových figurálních plastik, které ztvárňovaly pověst o vysvobození dívky, dcery děčínského dřevorubce, zakleté do pramene v Loubské rokli. Vrchol kašny zakončovala postava víly. Sochy byly v roce 1942 rekvírovány pro válečné účely. Od té doby je kašna bez sochařské výzdoby.

Pohádková kašna v Děčíně, autor Rudolf Weyr, 1907

POVĚST

Výňatek z knihy Kam za živou vodou – autor Magdalena Karellová
(str. 63, ISBN 9788026410102, r. 2016)

Bylo, nebylo, jedna krásná Bílá paní žila na kouzelném zámku. Jednou však byla zakleta, celý zámek zmizel pod povrchem a na jeho místě zůstal potok a o kousek dál studánka, u které se zámecká paní zjevovala. Byla by vysvobozena, kdyby jí někdo ve správný čas požádal o doušek vody. Po letech v místních lesích kácel stromy místní dřevorubec. Když mu dcera přinesla oběd, poprosil ji, aby mu od nedaleké studánky donesla vodu. Dívka přišla k prameni v pravé poledne a najednou spatřila hrad a zahrádku a v ní prýštící pramen. U něj seděla Bílá paní a dívala se vlídně na dívku, ale ta se jí velmi bála. Nakonec se odhodlala a požádala jí o vodu. Když ji přinesla otci, dlouze se napil a cítil, jak mládne, síly se mu vracejí a staré údy přistávají bolet. Rychle dcerku vybídl, aby mu té zázračné vody přinesla ještě trochu, ale dívka zámek, Bílou paní i pramen marně hledala. Bílá paní byla vysvobozena a nikdo už ji nikdy neviděl.

HISTORIE POHÁDKOVÉ KAŠNY

Z KNIHY KVÁDRBERK (ISBN: 978-80-905025-6-7), autor PETR JOZA děčínský archivář, vlastivědec a autor regionálních historických prací

POHÁDKOVÁ KAŠNA

Po demolici loretánské kaple roku 1885 zůstal střed děčínského náměstí prázdný. V ploše náměstí zůstala stát pouze kašna (vlastně jen kamenná nádrž určená pro odběr pitné vody), která se ovšem právě kvůli loretě nacházela v excentrické poloze před domem č. p. 81. Od zprovoznění vodovodu z Loubské rokly roku 1881 ale ztratila své opodstatnění a její odstranění bylo jen otázkou času.

Již při demolici loretě navrhoval hrabě Franz Thun radním, aby střed náměstí nenechávali prázdný, ale aby ho ozdobili nějakou drobnou stavbou, např. kašnou. Představitelé města byli s hrabětem stejného názoru, pro zřízení kašny jim ale chyběly prostředky. Iniciativy se proto chopilo vedení městské spojitelný a roku 1888 založilo „fond pro stavbu kašny na náměstí“, který se podle možností ústavu každoročně navyšoval.

Po deseti letech činila naspojená částka účtyhodných 25 000 zlatých. S těmito penězi se již dalo uvažovat o pořízení skutečné reprezentativního sochařského díla. Radní se rozhodli nešetřit a někdy na přelomu let 1895/1896 oslovili prof. Rudolfa

Weyra, který nedávno (1895) ve vídeňském Hofburgu dokončil na zakázku císařského dvora monumentální figurální kašnu Die Macht zur See zpodobňující alegoricky Rakousko jako námořní velmoc. Zadáni projektu pro ústřední dominantu náměstí sochaři, který pracoval pro císařský dvůr, bylo pro provinční maloměsto Děčín ležící na periferii monarchie vysoce prestižní záležitostí.

Prof. Weyr zakázku přijal, odjel do Děčína, aby si prohlédl náměstí, kde měla kašna stát, a připravil si skici. V květnu 1896 referoval starosta Karl John městským radním, že prof. Weyr se uvolil vytvořit za 300 zlatých model kašny, která, jak si radní poznamenali, „způsobí daleko široko rozruch“.³⁸⁵

Podle zápisu ze schůze městské rady měla sochařská výzdoba kašny zpodobňovat nějaký blíže nespecifikovaný výjev z místní historie. Někdy v průběhu roku 1896 se radní rozhodli na kašně ztvárnit výjevy z pověstí o Loubském prameni. Výběr tématu byl svým způsobem symbolický, protože voda do kašny měla přitékat městským vodovodem právě z tohoto pramene. Neví-

me ale, jak k tomuto rozhodnutí došlo ani kdo byl jeho iniciátorem. Dá se předpokládat, že idea pocházela od básníka Moritze Johna, který byl po desetiletí nejen hybnou silou zkrášlovacího spolku, ale také městským zastupitelem a jistě měl i určitý vliv na rozhodování svého bratra, starosty Karla Johna. A byl to právě Moritz John, kdo roku 1896 vytvořil kompilaci tří starých lidových pověstí o Kvádrberku umělou „Pověst o prameni“ (Quellensage), která měla prof. Weyrovi posloužit jako předloha pro kašnu.³⁸⁶

Profesor Weyr splnil slib a během roku 1896 dodal děčínským radním objednaný model. Kašna, kterou navrhl, byla skutečně impozantní. V široké vodní nádrži se nacházela umělá zřícenina představovaná novorenesanční atikou s vázami a polokruhovou římsou, která volně přecházela do přírodní skály porostlé živým kaptadim. V centru kašny stála na skalnatém pahorku mísa nesoucí sochu kvádrberské vily Buschkäthe žehnající záračný pramen. Na skále pod ní se nacházely další dvě sochy z pověstí: dřevorubec a jeho dcera, která mu dává pít záračnou kvádrberskou vodu.

³⁸⁵ SOKA Děčín, fond Archiv města Děčín, i. č. 449 (zápis ze zasedání městské rady 26. 5. 1896).

³⁸⁶ Text byl snad původně veršovaný. Dnes známe jen jeho zkrácenou a ne příliš vydatnou verzi dochovanou mezi písemnostmi zkrášlovacího spolku.

POHÁDKOVÁ KAŠNA

Quellensage

geschrieben und erzählt im Jahre 1896 für den projektierten Marktbrunnen in Tetschen a/E.

VON
MORITZ JOHN.

Dort oben, wo die Laubenschlucht sich verengt, unterhalb des Hainhüfels, auf welchem das im Sagenkreis öfters genannte Zauberschloß stand, war auch das Gärtchen des Schlosses gelegen, in welchem die wundersam wirkenden Heilkräuter wuchsen und wo auch der Jungbrunnen floß, welcher Jedem, der daraus schöpfte und trank, jugendliche Kräfte verlieh.

Hier erging sich oft das Schloßfräulein (das Buschkäthchen, die weiße Frau), bis zur Zeit, als das Schloß, der Garten und Brunnen verwunschen wurden. Gärtchen und Schloß verschwanden und der Brunnen versank unter dem Hainhübel. Ein Wildbach (die jetzige Lanbenbach) floß von nun an über das Gärtchen. Wenn aber zur richtigen Zeit und zur richtigen Stunde ein einsamer Wanderer die Laubenschlucht heraufstieg, so konnte er sehen, daß eine wunderschöne Jungfrau bei einer aus dem Felsengrunde des Hainhüfels sprudelnden Quelle saß, welche ihre Wellen mit dem seichten Gewässer des Wildbaches vermengte.

Hätte nun der Wanderer die Jungfrau um einen Trunk gebeten, so wäre dieselbe erlöst worden. Dort am Fuße des Hainhüfels, unter dem Bette des Laubebaches, entspringt unsere Laubenquelle und wir gewahren, daß sich Dichtung und Wahrheit vereint.

Einst war ein Mann aus Tetschen im städtischen Quaderberg, um Bäume zu fällen. Es ist die Mittagszeit nahe; da kommt sein Töchterchen, um ihm 'das Mittagessen zu bringen. Er ist matt von der Arbeit, hat Durst und schickt das Kind zu der ihm bekannten Quelle am Trinkenwasser. Das Mädchen geht mit dem inbrunnen Gefühle zu der Quelle am Fuße des Hainhüfels. Als sie auf dem Hainhübel ankam, schlug die Uhr 12, Mittag. Da sieht sie am Hainhübel eine große, mächtige Burg und am Fuße des Hüfels ein Gärtchen, in welchem die Quelle war. Bei dieser aber saß eine weißgekleidete Jungfrau und das Kind fürchtete sich sehr.

Nachdem aber das Buegfräulein, dem Niemand anderes war es, sie freundlich anschaute, so folgte sie Mut und hat um einen Trunk Wasser für ihren Vater.

Sie erhielt das Wasser und brachte es ihrem Vater, der es mit Wohlmut trank, während sie ihm die Erlebnisse erzählte. Der Mann fühlte sich nach dem Trunke wie neugeburtet und sandte das Kind nochmals um Wasser.

Als das Mädchen nochmals den Weg zurücklegte und in die Nähe des Hainhüfels kam, war Schloß, Gärtchen und Quelle verschwunden, dagegen sah sie in der Nähe der Zwergenhöhle die Zwerge in größter Erregung.

Seit jener Zeit ist das Schloßfräulein (Buschkäthchen, die weiße Frau) erlöst und ist niemeht gesehen worden.

Zkrácený text „Pověsti o prameni“ z pera děčínského básníka Moritze Johna se mezi četnámi šířil i ve formě letáku (SOKA Děčín)

Kolem umělé zříceniny představující bájný kvádrberský zámek poletovalo pět havranů. Celé dílo mělo mít účtyhodnou výšku 8,80 metru, a jak prozrazoval pamětní nápis, mělo být dokončeno k 50. výročí vlády jeho císařského Majestátu Františka Josefa I., tedy k 2. prosinci 1898.

Děčínským radním se ale kašna zdála pro náměstí moc velká a také se jim nelíbilo, že má jen jednu pohledovou stranu, a že by tedy byla k polovině náměstí otočena zády. Civilní geometr Drewes vypracoval pro městskou radu na základě modelu podrobné výkopiské plány a technickou zprávu, která stanovila realizační cenu díla na 42 000 zlatých. To byl ale téměř dvojnásobek sumy, kterou mělo město toho času na stavbu kašny k dispozici. Radní proto požádali prof. Weyra o další model, tentokrát již mnohem skromnější, který by se vešel do cenového rozmezí 20–25 000 zlatých. Oba modely byly pak po určitou dobu vystaveny, aby mohli zastupitelé i obyvatelé města rozhodnout, který z nich je pro děčínské náměstí lepší.

V květnu 1897 podnikl prof. Weyr cestu do Děčína a do Drážďan. Městský výbor proto na 25. května 1897 svolal mimořádné zasedání, které mělo rozhodnout, jak se bude ve věci kašny dále postupovat. Zastupitelé se po delší debatě shodli, že první (větší) návrh je umělecky zdařilý, zatímco druhý jim připadal těžkopádný a pro děčínské náměstí nevhodný. Na návrh zastupitele Raimunda Maye proto zastupitelstvo povolilo městskou radu, aby následujícího dne při osobním jednání dohodla s prof. Weyrem změnu prvního projektu. Podle přá-

DOSLOVNÝ PŘEKLAD POVĚSTI

POVĚST O PRAMENI

napsal a vyprávěl Moritz John v roce 1896 pro plánovanou kašnu na náměstí.

Tam nahoře, kde se zužuje Loubská rokle, pod Kamenným vrchem, na kterém stál v pověstech vícekrát zmiňovaný kouzelný zámek, se nacházela zahrádka, kde rostly zázračné léčivé byliny a vyvěral mladý pramen. Ten každému, kdo si z něj nabral a napil se, dodal mladickou sílu.

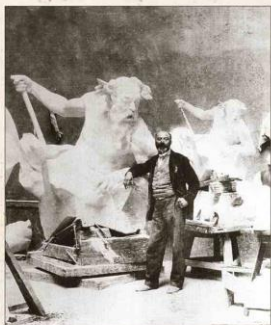
Sem často přicházela zámecká slečna (bílá paní, Buschkäthchen) až do té doby, než byly zámek, zahrada a pramen začarovány. Zahrádka a zámek zmizely a pramen se propadl pod Kamenný vrch. Divoký potok (dnešní Loubský potok) tekl od té chvíle přes zahrádku. Kdyby ale někdo vystoupal v pravý čas a pravou hodinu Loubskou roklí, mohl by pak spatřit, jak nádherná dívka sedí u pramene vytékajícího ze skály Kamenného vrchu, který se míchá s vodou divokého potoka. Kdyby nyní kolemjdoucí požádal pannu o nápoj, byla by tato osvobozena.

Kdysi dávno kácel jakýsi muž z Děčína v městském Kvádrberku stromy. Blížilo se poledne, tu přišla jeho dceruška, aby mu donesla oběd. Muž byl z práce malátný, měl žízeň, a proto poslal dceru ke známému prameni pro vodu. Dívka vyrazila s hliněnou nádobou k prameni na kraji Kamenného vrchu. Když dorazila na místo, právě odbilo poledne. Najednou spatřila na Kamenném vrchu velký mocný hrad a na okraji vrchu zahrádku, ve které se nacházel pramen. U něj seděla panna oblečená celá v bílém. Dítě dostalo velký strach.

Když ale hradní panna pohlédla přátelsky, dítě se odhodlalo a požádalo o vodu pro svého otce. Vodu nabrala a donesla ji svému otci. Ten ji pil s chutí, zatímco mu dcera vyprávěla, co zažila. Otec se poté cítil jako znovuzrozený a poslal dceru pro vodu ještě jednou.

Když dívka znovu přicházela ke Kamennému vrchu, zámek, zahrádka a pramen zmizely, naproti uviděla v blízkosti trpasličí jeskyně rozzlobené trpaslíky. Od té doby je zámecká panna osvobozena a už ji nikdy nikdo neviděl.

HISTORIE POHÁDKOVÉ KAŠNY

Rudolf WEYR (22. března 1847, Vídeň – 30. října 1914, Vídeň), rakouský sochař, profesor vídeňské akademie, představitel novobaroka. Studoval na vídeňské akademii u profesora Franze Bauera, později přešel k Josefu Cesárovi, v jehož ateliéru pracoval i určitou dobu po studiích. Od 80. let 19. století se podílel na sochařské výzdobě budov tehdy nově vznikající vídeňské Ringstrasse, jejíž stavba představuje v rakouských dějinách umění samostatnou epochu. Rudolf Weyr je dnes se svými plastikami považován za čelného představitele této epochy.

K Weyrovým nejdůležitějším pracím patří dekorativní plastiky na velkých vídeňských stavbách, především reliéfy mecenášů na kupoli Nového umělecko-historického dvorního musea, na vídeňské universitě a sochy postav z divadelních her na Novém dvorním divadle. Svými plastikami vyzdobil též některé sály Přírodopisného dvorního musea, císařský zámek v Zoologické zahradě ve Vídni a budovu parlamentu.

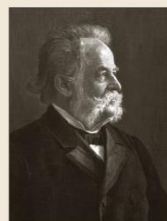

Prof. Rudolf Weyr a jeho kašna odhalena roku 1895 ve vídeňském Hofburgu (foto Petr Joza, 2008)

K jeho samostatným pracím patří pomník vojenské akademie ve Wiener Neustadtu (1880), pomník obětem požáru Okružního divadla (1886), reliéfy pro Grillparzerův pomník ve Vídni (1889), kašna „Die Macht zur See“ (Námořní moc) pro císařský Hofburg (1895), reliéf Vasilu Levského na jeho pomník v Sofii (1895), pomník Hanse Canona (1905), kašna v Děčíně (1907) a pomník Johannese Bramse ve Vídni (1908).

Rudolf Weyr získal několik zlatých medailí na uměleckých výstavách, byl čestným členem vídeňské umělecké akademie a předsedou vídeňské umělecké společnosti (Wiener Künstlergenossenschaft).

Karl JOHN (19. 1. 1839, Děčín – 8. 1. 1910, Děčín) obchodník a starosta města. Během jeho úřadování (1883–1907) se Děčín změnil v moderní město a starosta Karl John se na této přeměně aktivně podílel. Do Johnova funkčního období spadá stavba nemocnice (1900), městské elektrárny (1902) a jatek (1887), zavedení pravidelné dopravy koňskými omnibusy do Podmokel (1897), založení gymnázia (1899) a dívčího penzionátu (1900), stavba dvou měšťanských škol (1893 a 1899) a sálu Střelnice (1905), založení městského parku (1896) a mnoho dalších investičních akcí. Karl John všemožně podporoval rozvoj průmyslu a řemesel, za jeho úřadování se v Děčíně konaly dvě průmyslové výstavy (1888 a 1902). Byl prezidentem akciové společnosti řetězového mostu a v letech 1884–1907 ředitelem městské spořitelny. Počet obyvatel města se za dobu jeho úřadování více než zdvojnásobil (z 5500 v r. 1880 na 12 000 v r. 1910). Za své zásluhy o rozvoj města Děčína byl Karl John jmenován rytířem řádu Františka Josefa a jeho jméno nesla až do roku 1945 dnešní Kaštanová ulice.

ní sklonu náměstí dodala firma Konrad Weigner z Jihlavy.³⁹⁰

Stavební práce začaly 9. května 1906 a předpokládalo se, že kamenná část bude dokončena do srpna a na jaře následujícího roku se osadí bronzové plastiky. Celá kašna včetně úprav okolí měla být hotova na podzim 1907. Na počátku září 1907 se ale zjistilo, že kamenná část kašny je smontována špatně a že socha dřevorubce by měla po napuštění ne-

ustátě nohy ve vodě. Stavební firmě tedy nezbylo nic jiného, než rozebrat již hotovou nádrž kašny a její dno snížit o 20 cm.

Takovou chybu samozřejmě musely patřičně okomentovat podmokelské noviny Nordböhmsche Volkszeitung, kontrolované podmokelskou nacionální radnicí. Kašna na náměstí sousedního města ležela podmokelským nacionálním už delší dobu v žaludku a redakce Nordböhmsche Volkszeitung sledovala přípravy na její stavbu od počátku s více či méně jízlivými poznámkami. Nyní našla záminku k přechodu do otevřeného útoku. Nepodepsaný redaktor nazval celou záležitost blamáží děčínské liberální radnice a napadl i osobně

Zjednodušený model kašny vznikl na základě požadavku děčínských radních patrně roku 1897 (archív autora).

³⁹⁰ Nordböhmsche Volkszeitung č. 9, 31. 1. 1906, s. 6 a č. 23, 21. 3. 1906, s. 4; SOKA Děčín, fond *Archiv města Děčín*, i. č. 1296, K – 188.

HISTORIE POHÁDKOVÉ KAŠNY

Modely soch dřevorubce a jeho dcery pro děčínskou kašnu (první a druhá verze) se dodnes dochovaly jako torza ve sbírkách Österreichische Galerie Belvedere ve Vídni

ží". Projekt také doznal několika drobných úprav souvisejících s nutností vyrovnání sklonu náměstí.³⁹⁷

Na základě těchto posledních požadavků vytvořil prof. Weyr definitivní model a 20. září 1905 ho přijel osobně představit děčínským zastupitelům. Přestože námět zůstal shodný, doznalo jeho dílo oproti předchozím návrhům řady změn. Nejvýraznější novinkou byl nový styl – zatímco první model z roku 1896 byl novorenesanční, nový projekt nesl již prvky secese, patrně především na ztvárnění rostlinných partií.

Za 18 let narostl fond na stavbu kašny do úctyhodné výše. K 1. 1. 1906 v něm mělo město k dispozici i s úroky již 74 246 K 88 h. Z finančního hlediska tedy stavbě nestálo nic v cestě. 23. února 1906 podepsal

radní Gröschl jménem města s prof. Weyrem smlouvu na dodání modelů všech soch v životní velikosti a obělal tři slévárny (Arthur Krupp ve Vídni, Paul Stolz ve Stuttgartu a F. Bierling v Drážďanech). Nakonec ale zakázku získala vídeňská firma Theodor Thomas Sepek. Pro kamennou část sochařského díla zvolil prof. Weyr obzvláště úspěšný materiál, smetanově bílý unterberský mramor, lámáný na kopei Untersberg poblíž Fürstenbrunn u Salzburgu. Materiál pro děčínskou kašnu pocházel přímo z dvorního lomu (Hofbruch), který od roku 1803 provozoval arcibiskupský dvorní stavební úřad v Salzburgu. Veškeré kamenické práce včetně montáže převzala A. G. für Marmor-Industrie Kiefer v Ober-Alm u Hallein (Salzburg). Žalovou nádrž s lavicemi a schody s deskami pro vyrovná-

Torzo modelu kvádrberské sily Buschkühne z prvního návrhu děčínské kašny z roku 1896 (Österreichische Galerie Belvedere, Wien)

První Weyrov model kašny pro děčínské náměstí z roku 1896 (Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinett, Wien)

ní zastupitelů měla být z kašny odstraněna atika a římsy představující kvádrberský zámek.

Rudolf Weyr zakázku převzal a dal se znovu do práce. Další osudy projektu kašny nejsou zcela jasné. Víme jen, že Rudolf Weyr ještě v průběhu roku 1897 vedl korespondenci s děčínským geometrem Drewe- sem a městským zastupitelem ing. Hari-

chem a roku 1898 si vyžádal u tří sléváren rozpočty na výrobu bronzových soch.³⁹⁸ Projekt se ale přes všechny tyto přípravy nakonec neuskutečnil. Důvodem jistě nebyly peníze, protože město mělo ve fondu spravovaném městskou spořitelnou k dispozici celou potřebnou sumu. Radní zřejmě projekt odsunuli do pozadí a věnovali se jiným, důležitějším veřejným stavbám, kte-

ré se tehdy v Děčíně připravovaly (výstavba dvou škol a městské elektrárny, vytýčování nových městských čtvrtí, založení gymnázia; městského parku atd.).

Dalších šest let se nedělo vůbec nic. Teprve roku 1904 projekt kašny oprávil městský radní a ředitel spořitelny Wenzel Gröschl. Z jeho osobní iniciativy převzala městská spořitelna do vlastní režie nejen stavbu kašny, ale také zřízení již dříve zmíněného císařského jubilejního parku a pomníku. O něco později nechal Wenzel Gröschl pod hlavičkou spořitelny a z jejich výnosů postavit ještě městské lázně u zámeckého rybníka.

V únoru 1904 předložil na popud vedení spořitelny starosta John městské radě ke schválení výkresy nové kašny. Radní si na základě kreseb vyžádali u prof. Weyra jeho třetí, již dříve schválený model kašny.³⁹⁹ Profesor Weyr ho do Děčína zaslal obratem, takže již na příští schůzi 29. března 1904 mohl starosta John konstatovat, že radní jsou s modelem kašny, vystaveným mezitím na radnici, spokojeni. Starosta byl zároveň pověřen, aby projekt připravil městskému výboru ke schválení.

Zastupitelé 8. dubna 1904 stavbu kašny po krátké debatě schválili a shodli se zároveň na jejím excentrickém umístění tak, aby stála v průhledech ulic a ne v geometrickém středu náměstí. Čelní stranu kašny zastupitelé oročili proti dnešní Myslbekově ulici (Bensnergasse), „aby socha vily ví-tala cizince přicházející do města od nádra-

³⁹⁷ Tato korespondence je uložena v rodinném archivu potomků prof. Weyra a autorovi tohoto textu nebyla bohužel k dispozici.

³⁹⁸ SOKA Děčín, fond *Archiv města Děčín*, i. č. 454 (zápis ze zasedání městské rady 18. 2. 1904).

HISTORIE POHÁDKOVÉ KAŠNY

Definitivní model děčínské kašny v ateliéru prof. Weyra ve Vídni na snímku pořízeném pravděpodobně roku 1905 (Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinett, Wien)

Práce na stavbě děčínské kašny v roce 1907 (SOKA Děčín)

prof. Weyra, který prý kasíroval přemrštěný honorář ve výši 24 000 zlatých, za který by prý snad mohl dodat bezchybné plány. Redaktor emotivně čtenářům sděloval, že kašna se musí zčásti demolovat a že se jedná o vyhazování veřejných prostředků.³⁹¹

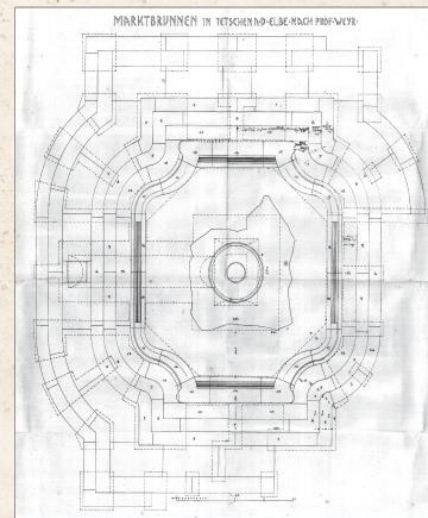
Ze stavby děčínské kašny se tak stala malá komunální aféra. Na nejbližším zasedání děčínské městské rady se proti výpadu ohradil starosta John, který zdůraznil, že

peníze na stavbu kašny nepocházejí z městského rozpočtu, ale z darů spořitelny, a že se tedy nejedná o veřejné prostředky. Zároveň prohlásil, že si vyprošuje, aby se umělecké dílo kritizovalo ještě před dokončením, a vyjádřil přesvědčení, že kašna bude ozdobou města. Na podmokelský výpad samozřejmě zareagovaly také děčínské noviny Tetschen-Bodenbacher Zeitung. Kromě obvyklých nářeků směrem k podmokelské radnici a jejímu „radikálnímu plátku“ vzaly především pod ochranu prof. Weyra, který za chybu ve výpočtu prováděcí firmy sku-

tečně nemohl, naopak ji sám při návštěvě staveniště odhalil.³⁹² Pravdou však zůstává, že náklady na stavbu kašny výrazně překročily původní rozpočet. Městská spořitelna za ni nakonec zaplatila asi 84 000 korun.

Po této aféře se děčínská radní rozhodli vyhnout se další konfrontaci s podmokelskými radikály a k dokončení kašny neuspořádali žádnou slavnost. Neuskutečnilo se ani plánované slavnostní odhalení. 12. listopadu 1907 proběhla pouze formální kolaudace, které se zúčastnil i prof. Weyr a dílo prohlásil za „zcela podařené“.³⁹³

Mezitím probíhaly úpravy celého děčínskému náměstí. Na počátku října 1907 byla rozebrána stará kašna před domem č. p. 81 a pokládala se nová dlažba, která tvo-

Projekt prof. Rudolfa Weyra na stavbu bazény děčínské kašny (rodinný archiv)

řila v ploše náměstí velký kříž s novou kašnou v středu. Těsně před Vánoce 1907 bylo vše hotovo a na náměstí se poprvé v jeho historii rozsvítilo šest elektrických pouličních lamp od firmy Siemens-Schuckert, každá o výkonu 2000 svíček.³⁹⁴ Hlavní veřejné prostranství města Děčína tak s malým zpožděním vstoupilo do 20. století.

Aféra kolem stavby kašny ještě neu-

tichla a už se nová dominanta děčínskému náměstí stala předmětem dalšího sporu. V polovině října 1907 vydal děčínský knihkupec Franz Theißig útulou brožurku pod názvem *Der Tetschner neue Markbrunnen und seine Sage in deutschmythologischer Beleuchtung* (Děčínská nová kašna a její pověst ve světle německé mytologie). Autor spisku zřejmě očekával ostrou reakci

Kvadrberský hostinský Ignaz Zappe vydal roku 1908 pohlednici zobrazující novou kašnu na děčínském náměstí se sochami z kvadrberských pověstí. Jeden kus poslal i prof. Weyroví do Vídne (Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinett, Wien)

skutečných historiků, protože své dílo podepsal jen monogramem A. P. a vydal ho u druhohraděho knihkuce a ne v Henckelově akademickém knihkupectví, které jinak s oblibou šířilo práce s historickou a regionální tematikou. Pan A. P. předložil čtenářům jakýsi rozbor pověsti o loubském prameni, v němž srovnával jednotlivé postavy s hrdiny germánských mýtů a hledal mezi

³⁹¹ Nordböhmisches Volkszeitung č. 76, 21. 9. 1907, s. 3.

³⁹² Tetschen-Bodenbacher Zeitung č. 76, 25. 9. 1907, s. 7.

³⁹³ Tetschen-Bodenbacher Zeitung č. 91, 16. 11. 1907, s. 6.

³⁹⁴ Tetschen-Bodenbacher Zeitung č. 102, 25. 12. 1907, s. 5.

HISTORIE POHÁDKOVÉ KAŠNY

POHÁDKOVÁ KAŠNA

ními paralely. Na jejich základě došel k závěru, že celá kvádrberská pověst je dokladem starogermánské mytologie, která se prý přenášela po generace ve formě pověstí od pravěku až do nové doby.

Takové tvrzení mělo ve své době především silný politický náboj. V časech ostrých národnostních sporů, kdy oba zemské národy hledaly (a občas i vyráběly) důkazy o vlastní „starobylosti“, bylo možno spisek o děčínské kašně chápat především jako „důkaz“ kontinuity německého osídlení Děčína trvajícím navzdory archeologickým i písemným pramenům nejméně 2000 let.

Reakce na sebe pochopitelně nedala dlouho čekat. V nejbližším čísle Tetschen-Bodenbacher Zeitung se ozval dr. Rudolf Rich, profesor němčiny a dějepisu na děčínském gymnáziu.³⁹⁵ Ve svém článku vysvětlil čtenářům, že pověst, kterou anonym A. P. prezentuje jako „doklad starogermánského povědomí“, sepsal teprve před jedenácti lety básník Moritz John. Celou brožuru pak Rich označil za naprostý nesmysl a jako němčinář se ještě pozastavil nad mizerným jazykem celé práce. Z „velkého objevu“ se tak rázem stala malá provinční blamáž. A protože si už nikdo nedovolil slovům odborníka veřejně oponovat, celá věc tím skončila.

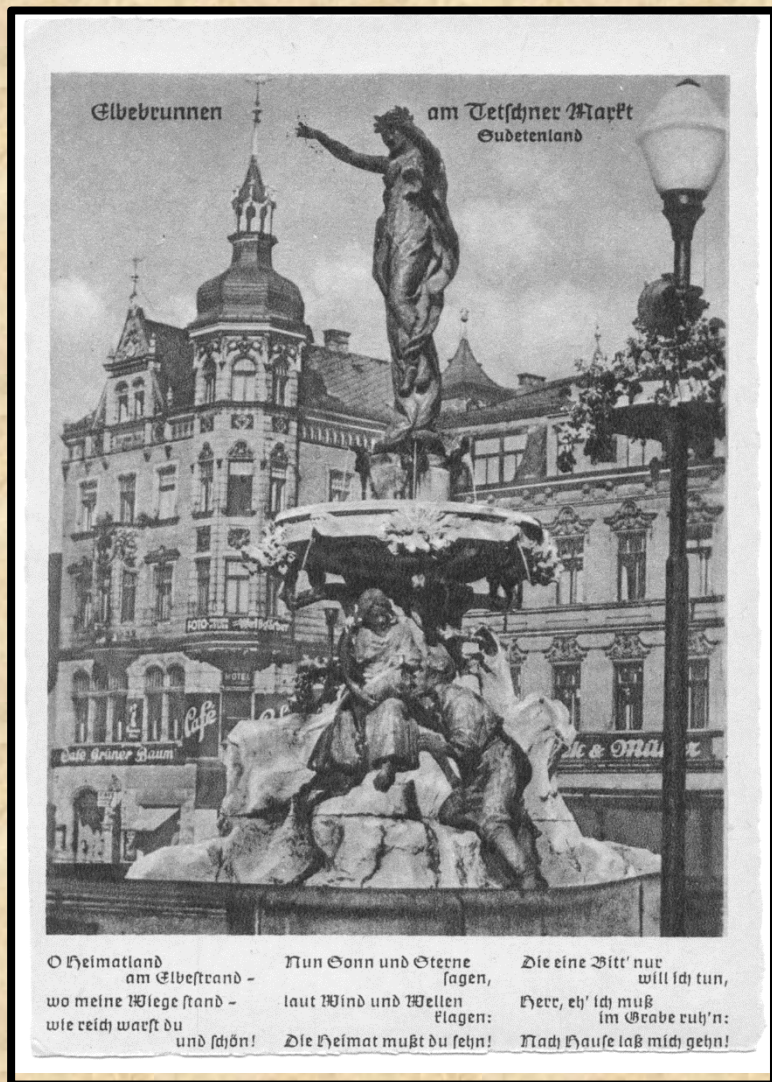
Trvalo ještě rok a čtvrt, než uběhly záruční lhůty a městská spořitelna předala 1. března 1909 kašnu protokolárně do majetku města. Poté nechalo vedení městské spořitelny na kamennou nádrž připevnit dvě bronzové desky. Ta menší, umístěná na čelní (západní) straně, informovala o tom, že kašnu nechala postavit děčínská spořitelna.³⁹⁶ Větší deska na východní straně nesla malý znak rodu Thunů a připomínala někdejší loretánskou kapli, která uprostřed náměstí stála až do roku 1885.

Fotografie kašny uložené v pozůstalosti prof. Weyra byly pořízeny patrně těsně po dokončení stavby (Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinett, Wien)

³⁹⁵ Rudolf Rich byl znalec místních dějin a pracoval po několik let jako rodinný archivář hraběcí rodiny Thunů na děčínském zámku. Jako přesvědčený sociální demokrat zůstal po roce 1945 v Děčíně a byl až téměř do své smrti činný v městském archivu.

³⁹⁶ Přesný text desky zněl: „Errichter von der Tetschner Sparkasse im Jahre 1907“.

ZÁKLADNÍ PŘEDSTAVY O ZPRACOVÁNÍ

Soutěž bude vyhlášena ve dvou kategoriích

- návrh replik
- volná tvorba

PŘI ZPRACOVÁNÍ NÁVRHŮ MUSÍ BÝT DODRŽENO

Návrh replik

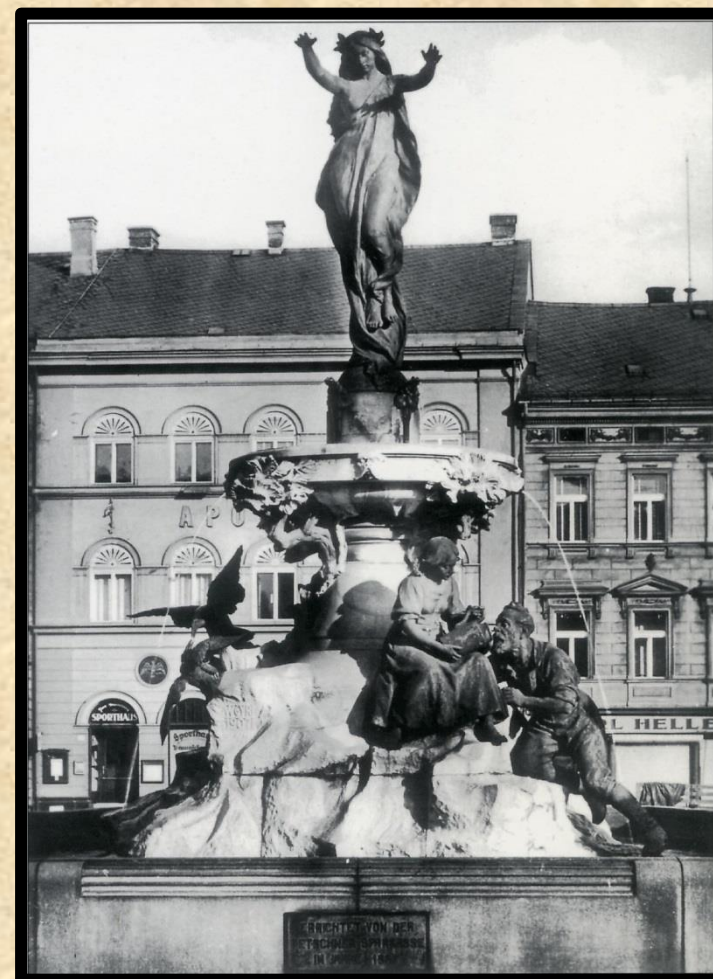
- lze upravit proporce figur, gesta, držení těla a drobné detaily (jedná se o podrobnosti, které nelze vyčíst z dochovaných materiálů),
- materiál bronz,
- orientace víly – variantní řešení původního umístění pohledu víly, a to vzhledem k současnému uspořádání náměstí.

Volná tvorba

- základní téma, inspirované pověstí o Loubské víle,
- počet soch dle původního řešení,
- umístění jednotlivých soch shodné s jejich původním umístěním,
- musí se jednat o realistickou figurální tvorbu,
- libovolný materiál.

PODKLADY

- Restaurátorský záměr z roku 2018
- Rozhodnutí OSU MM Děčín č. j. MDC/8284/2019 z 21. 1. 2019
- Závazné stanovisko OSU MM Děčín č. j. MDC/8607/2019 z 22. 1. 2019
- Stanovisko OŽP MM Děčín k restaurátorskému záměru – MDC/5492/2021 z 27. 1. 2021
- Souhlas s provedením ohlášeného stavebního záměru č. 1/2021 OSU MM Děčín č. j. MDC/1084/2021 z 29. 1. 2021
- Otevřený model pro vizualizaci návrhů.

SOUČASNÝ STAV

V současné době je secesní kašna, která je kulturní památkou, bez původní bronzové sochařské výzdoby. Dochované jsou pouze fotografie, nákresy či modely soch nikoli.

Tento návrat soch je právě předmětem této soutěže.

Současný stav torza Pohádkové kašny je neuspokojivý a vykazuje různou míru poškození. Celý povrch kašny je znečištěn usazeninami. Betonové vnitřní desky nádrže jsou popraskané. Město připravuje obnovu tohoto

raně modernistického uměleckého díla, které ve své době reprezentovalo pozici náhle se rozvíjejícího města ve třech etapách. První dvě etapy nejsou předmětem této soutěže.

1. etapa – stavební práce a statické zajištění kašny.
2. etapa – restaurátorské práce.
3. etapa – návrat soch, který je předmětem této soutěže.

V Děčíně dne 20.09.2022, schváleno usnesením č. RM 22 16 31 01.

PODĚKOVÁNÍ

Velké poděkování patří archiváři Petrovi Jozovi za poskytnuté historické dokumenty včetně citace z jeho knihy Kvádrberk z roku 2015.